

Ivan Matijević

Neobjavljeni nadgrobni natpisi iz arheoloških istraživanja tzv. Jugoistočne nekropole u Saloni

Unpublished gravestone inscriptions from archaeological excavations at the so-called South-east Necropolis in Salona

Ivan Matijević
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
Poljička cesta 35
HR, 21000 Split
imatijev@ffst.hr

Ivan Matijević
Faculty of Humanities and Social Sciences in Split
Poljička cesta 35
CROATIA, 21000 Split
imatijev@ffst.hr

UDK: 726.8(497.583)“652“

UDK: 726.8(497.583)“652“

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 1. 7. 2021.
Prihvaćeno: 11. 3. 2022.

Original scientific paper
Received: 1 July 2021
Accepted: 11 March 2022

Tijekom zaštitnih arheoloških istraživanja 1989. južno od Ulice Petra Krešimira IV. u Solinu otkriveno je deset nearhitektonskih stela i ulomak akroterija sa portretom koji su pripadali tzv. Jugoistočnoj nekropoli u Saloni. Na njima se spominje osamnaest civilnih osoba od kojih bi nekoliko moglo biti stranoga porijekla. Datiraju se u razdoblje kasnoga principata i dovode u izravnu vezu sa osam nadgrobniha natpisa otkrivenih malo sjevernije tijekom građevinskih radova 1995. i 1996.

Ključne riječi: *Salona, tzv. Jugoistočna nekropola, stela, gentilicij, kognomen, kasni principat*

During rescue archaeological excavations conducted south of Petra Krešimira IV street in Solin in 1989, nine non-architectural stelae and an acroterion fragment with a portrait were found which belonged to the so-called South-east Necropolis in Salona. The inscriptions on them mention eighteen civilians, of whom several may have been foreign in origin. They have been dated to the late Principate and have been directly linked to eight gravestone inscriptions discovered slightly farther north during construction works in 1995 and 1996.

Key words: *Salona, so-called South-east Necropolis, stela, gentilicium, cognomen, late Principate*

UVOD

Pored Japirkovih kuća južno od današnje Ulice Petra Krešimira IV. u Solinu izvedena su 1989. zaštitna arheološka istraživanja tijekom kojih su u okviru salonitanske tzv. Jugoistočne nekropole otkrivena 183 groba datirana između kraja 2. i početka 5. stoljeća. Skeletni su grobovi bili u zemljanim rakama, drvenim sanducima, zidanim grobnicama, u amforama i pod tegulama, jedan je grob bio paljevinski.¹ Otkriveno je deset nadgrobničkih spomenika koji se objavljuju u ovome radu, a pridodan im je u ulomak poklopca sarkofaga sa akroterijem u kojemu je ostatak ženskoga portreta.² Čuvaju se u Arheološkom muzeju u Splitu.

Tijekom građevinskih radova 1995. i 1996. zapadno od kućnoga broja 26 u Ulici Petra Krešimira IV. otkriveno je devet nadgrobničkih natpisa čiji je izvorni položaj bio sjeverno od dijela nekropole istraženoga 1989. (Sl. 1) Pripadali su rubnom dijelu iste nekropole kao i epigrafski materijal objavljen u ovome radu. Većina se ovih natpisa datira u vrijeme druge polovice 2. i prve polovice 3. stoljeća. Posebno je važna portretna stela Sempronije Kvarte (AÉ 1996, 1208) čiji se nastanak može preciznije odrediti u doba između 180. i 210. godine te ulomak akroterija poklopca sarkofaga sa portretom iz vremena vojničkih careva. Taj je nalaz vrijedan za stvaranje pretpostavki o pružanju glavne ceste od Salone prema Epetiju uz koju se organizirala nekropola. Onomastička analiza ovih osam natpisa pokazala je da su ovdje mahom bili pokapani Salonitanci orijentalnog porijekla među kojima je bilo i osoba robovskoga statusa.³

1. Stela Terencije Kvintine

Inventarni broj AMS 74408. Dimenzije: vis. 61 cm, šir. 36 cm, deb. 10 cm. Visina slova: prva tri retka 4 cm, posljednja tri retka 3,5 cm. Materijal: vapnenac. Opis: stela je cjelovito sačuvana (Sl. 2). Na lijevoj i desnoj strani gornjeg dijela je ukras od trostrukih palmeta, u donjem dijelu je klin za usađivanje. Natpisno polje uokvireno je jednostavnom profilacijom. Riječi su odvojene trokutastim znakovima interpunkcije.

* Zahvaljujem višoj kustosici Jagodi Mardešić iz Arheološkoga muzeja u Splitu na ustupanju prava na objavu ovih nadgrobničkih natpisa, Jakovu Tekliću na fotografiranju spomenika i akademiku Nenadu Cambiju na datiranju ulomka ženskoga portreta.

1 Mardešić 2002, str. 110-111, sl. 4; Mardešić 2003, str. 507.

2 Inventarni broj AMS 744199. Ulomak akroterija poklopca sarkofaga sa ostatkom ženskoga portreta (Sl. 12) načinjen je od vapnena. Dimenzije akroterija su: šir. 47 cm, vis. 15 cm, deb. 26 cm; dimenzije portreta su: vis. 9 cm, šir. 18 cm. Sačuvan je gornji dio glave sa desnim okom, korijenom nosa i frizurom. Akademik Cambi kaže da je nesumnjivo riječ o portretu žene ili djevojke koja oponaša frizuru Lucile ili Krispine što znači da potječe iz zadnje četvrtine 2. stoljeća s mogućnošću zaostatka od desetak godina. Za portrete Krispine na dvjema gemama iz naših krajeva, v. Cambi 2000, str. 65.

3 Detaljno o ovim natpisima u kontekstu razvoja ove nekropole v. Maršić 1997, str. 101-128.

INTRODUCTION

Rescue archaeological excavations were conducted next to the Japirko houses south of today's Petra Krešimira IV street in Solin in 1989, during which 183 graves within the framework of the so-called South-east Necropolis of Salona were discovered. They date from the end of the 2nd to the beginning of the 5th century. The skeletal burials were either in plain earthen pits, wooden coffins, walled tombs, amphorae and beneath tegulae, while one was a cremation grave.¹ Ten gravestones were discovered, and they are being published herein. A piece of a sarcophagus lid with an acroterion bearing the remains of a female portrait has been added to them.² They are held in the Archaeological Museum in Split.

During construction works conducted at the address 26 Petra Krešimira IV street in 1995 and 1996, nine gravestone inscriptions were discovered. They had originally been located north of the necropolis section that was excavated in 1989 (Fig. 1). They were from the periphery of the same necropolis, like the epigraphic materials published herein. Most of these inscriptions have been dated to the latter half of the 2nd and first half of the 3rd century. Particularly notable are the portrait stele of Sempronia Quarta (AÉ 1996, 1208), which may be more precisely dated to the period between 180 and 210 AD, and the piece of an acroterion on a sarcophagus lid with a portrait dated to the period of the soldier emperors. This find is valuable to the formulation of a hypothesis on the route of the main road from Salona to Epetium, next to which the necropolis was situated. An onomastic analysis of these eight inscriptions has shown that they marked the graves of Salona natives and persons of Oriental origin, among whom some were slaves.³

1. Stele of Terentia Quintina

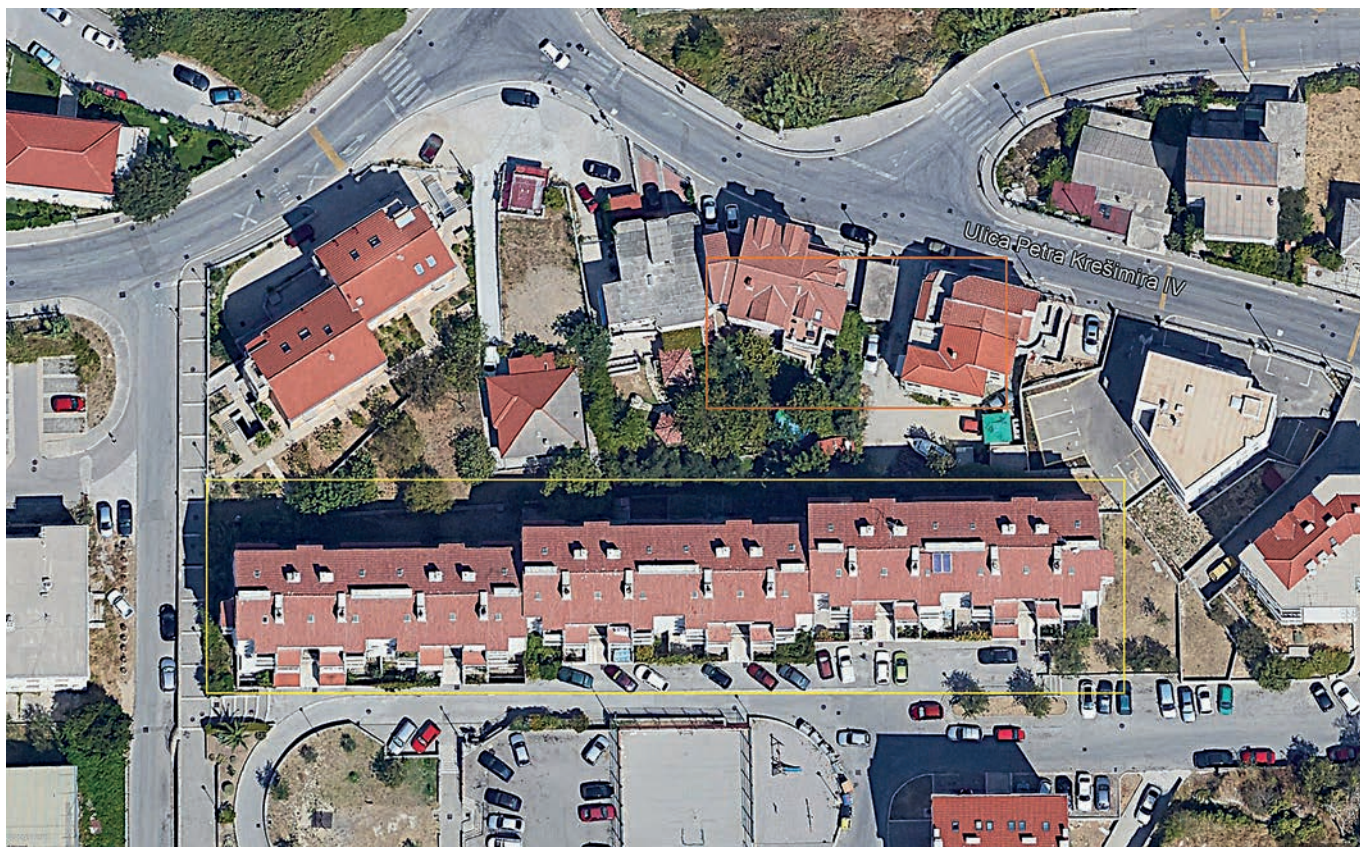
Inventory number AMS 74408. Dimensions: ht. 61 cm, wid. 36 cm, thk. 10 cm. Height of letters: 4 cm in first three lines, 3.5 cm in last three lines. Material: limestone. Description: stele entirely preserved (Fig. 2).

* I would like to thank senior curator Jagoda Mardešić from the Archaeological Museum in Split for granting the right to publish these gravestone inscriptions, Jakov Teklić for photographing the monuments and academician Nenad Cambi for dating the woman's portrait fragment.

1 Mardešić 2002, pp. 110-111, Fig. 4; Mardešić 2003, p. 507.

2 Inventory number AMS 744199. The acroterion fragment from a sarcophagus lid with a woman's portrait (Fig. 12) is made of limestone. The acroterion's dimensions are: wid. 47 cm, ht. 15 cm, thk. 26 cm; the portrait's dimensions are: ht. 9 cm, wid. 18 cm. The upper part of the head with the right eye, bridge of the nose and hair have been preserved. Academician Cambi stated that this is certainly the portrait of a woman or girl imitating the hairstyle of Lucilla or Crispina, which means the final quarter of the 2nd century, with a possible ten-year deviation. For portraits of Crispina on two gems from Croatian territory, see Cambi 2000, p. 65.

3 For details on these inscriptions in the context of the growth of this necropolis, see Maršić 1997, pp. 101-128.

Sl. 1.
Dio nekropole istražen 1989. (žuto) i lokacija pronalaska natpisa
1995. i 1996. (narančasto) (prema Google Earth)

Fig. 1.
Section of necropolis excavated in 1989 (yellow) and discovery site
of inscriptions in 1995 and 1996 (orange) (based on Google Earth)

Sl. 2.
Stela Terencije Kvintine
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 2.
Stele of Terentia Quintina
(photo: Jakov Teklić)

Sl. 3.
Stela Gneja Sekcija
Sekundina (foto: Jakov Teklić)

Fig. 3.
Stele of Gneius Seccius Se-
cundinus
(photo: Jakov Teklić)

Ligature su u prvom retku (TE), drugom retku (AE, QV), trećem retku (NE, AN), četvrtom retku (XV), petom retku (TE). Natpis glasi:

D · M · TERE
TIAE · QVIN
TINE · DEF · AN
· XXVII · TIO sic!
5 TVLA · MATE
R · INFELIX ·

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) Teren/tiae Quin/tin(a)e def(unctae) an(norum) / XXVII Ti{o}/^stul(l)a(?) mate/r infelix.*

Komentar: Titula(?) je postavila stelu svojoj kćerki Terenciji Kvintini, preminuloj u dobi od dvadeset i sedam godina. Gentilicij *Terentius* posvuda je rasprostranjen, a posebno u Italiji gdje je potvrđen više od stotinu puta, čest je u Hispaniji i Narbonskoj Galiji. U Dalmaciji je zabilježen dvadeset i pet puta od kojih je iz doba kasnoga principata čak petnaest iz Salone.⁴ Kognomen *Quintina* najviše se javlja u Narbonskoj Galiji gdje je potvrđen dvadeset i pet puta, nije osobito zastupljen u Dalmaciji odakle je desetak potvrda. Spomenut je na nekoliko saloničkih natpisa iz kasnoga principata.⁵ Ime pokojničine majke i komemoratorice *Tiotula* nije poznato kao gentilicij ili kognomen te bi se moglo raditi o pogrešno uklesanom kognomenu *Titul(l)a*. Posebno je čest u keltskim dijelovima Carstva, ponajprije u Narbonskoj Galiji, iz Dalmacije potječe svega nekoliko potvrda od kojih su gotovo sve iz kasnoga principata. U Saloni je zabilježen samo kod jednoga vojnika u ranome principatu.⁶ Spomenik se zbog dvočlanog imenskog obrasca, izraza *defunctus annorum* i *infelix* datira u kasni principat.⁷

2. Stela Gneja Sekcija Sekundina

Inventarni broj AMS 74409. Dimenzije: vis. 62 cm, šir. 39 cm, deb. 8 cm. Visina slova: prvi redak 4 cm, drugi i treći redak 3 cm, četvrti, peti i šesti redak 2,5 cm, sedmi redak 2 cm, osmi redak 2,5 cm. Materijal: vapnenac. Opis: stela je cjelovito sačuvana (Sl. 3). Na lijevoj i desnoj strani gornjeg dijela je ukras od trostrukih palmeta između kojih je prema dolje okrenut floralni ukras sastavljen od tri lista sa jedne i tri lista sa druge strane. U donjem dijelu je klin za usađivanje. Natpisno polje uokvirano je jednostavnom „S“ profilacijom. Riječi su odvojene trokutastim znakovima interpunkcije i uklesane između ordinacijskih crta. Prvi i osmi redak natpisa uklesani su izvan natpisnoga polja. Na završetku 2. retka je reducirano slovo O, u 6. ret-

Triple palmette decoration on left and right upper sides, lower section has anchoring peg. Inscription field framed with simple moulding. Words separated by triangular punctuation marks. Ligatures in first line (TE), second line (AE, QV), third line (NE, AN), fourth line (XV), and fifth line (TE). Inscription reads:

D · M · TERE
TIAE · QVIN
TINE · DEF · AN
· XXVII · TIO sic!
5 TVLA · MATE
R · INFELIX ·

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) Teren/tiae Quin/tin(a)e def(unctae) an(norum) / XXVII Ti{o}/^stul(l)a(?) mate/r infelix.*

Commentary: Titulla(?) erected the stele for her daughter Terentia Quintina, who died at twenty-seven years of age. The gentilicium *Terentius* was universally widespread, particularly in Italy, where it has been confirmed over one hundred times, and it was frequent in Hispania and Gallia Narbonensis. In Dalmatia it has been recorded twenty-five times, of which as many as fifteen dated to the late Principate were from Salona.⁴ The cognomen *Quintina* mostly appeared in Gallia Narbonensis, where it has been confirmed twenty-five times, and was not particularly well-represented in Dalmatia, where there have been only roughly a dozen confirmations. It appears on several Saloničan inscriptions from the late Principate.⁵ The name of the deceased woman's mother and commemorator *Tiotula* is not known as either a gentilicium or cognomen, and it may be a case of the mistaken engraving of the cognomen *Titul(l)a*. The latter was particularly common in the Celtic parts of the Empire, mostly in Gallia Narbonensis; only several confirmations are from Dalmatia, virtually all of them dating to the late Principate. In Salona it has only been recorded in the case of one soldier from the early Principate.⁶ The stele has been dated to the late Principate based on the two-part name formula and the expressions *defunctus annorum* and *infelix*.⁷

2. Stele of Gneius Seccius Secundinus

Inventory number AMS 74409. Dimensions: ht. 62 cm, wid. 39 cm, thk. 8 cm. Height of letters: 4 cm in first line, 3 cm in second and third lines, 2.5 cm in fourth, fifth and sixth lines, 2 cm in seventh line, and 2.5 cm in eighth line. Material: limestone. Description: stele entirely preserved (Fig. 3). Triple pal-

4 Alföldy 1969, str. 125, 126; OPEL 4, str. 113, *Terentius*.

5 Alföldy 1969, str. 125, 279, 280; OPEL 4, str. 20, *Quintus*. Jedna Terencija Kvintina u Saloni je postavila spomenik svojoj majci (CIL 3, 13038: *D(is) M(anibus) / Terentiae Quintinae / matri pien[tissimae ---]*).

6 Alföldy 1969, str. 312; OPEL 4, str. 125, *Titullus*.

7 Alföldy 1969, str. 27, 29, 30.

4 Alföldy 1969, pp. 125, 126; OPEL 4, p. 113, *Terentius*.

5 Alföldy 1969, pp. 125, 279, 280; OPEL 4, p. 20, *Quintus*. A certain Terentia Quintina in Salona raised a monument to her mother (CIL 3, 13038: *D(is) M(anibus) / Terentiae Quintinae / matri pien[tissimae ---]*).

6 Alföldy 1969, p. 312; OPEL 4, p. 125, *Titullus*.

7 Alföldy 1969, pp. 27, 29, 30.

ku slovu Y kose crte izlaze iz vrha okomite haste. Ligature su u trećem retku (ND), četvrtom retku (NN), šestom retku (CH). Natpis glasi:

· D · M ·
CN SECCIO
SECVNDIN
DEF · ANN XXIII
5 CN · SECCIVS
EVTYCHYS · PA sic!
TRONO · ET · FRA
TRI · B · M ·

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) // Cn(eio) Seccio / Secundin(o) / def(uncto) ann(orurum) XXIII /⁵ Cn(eius) Seccius / Etych<u=Y>s pa/trono et fra//tri b(ene) m(erenti).*

Komentar: Gnej Sekcije Eutih postavio je stelu svomemu patronu i bratu Gneju Sekciju Sekundinu, preminulome u dobi od dvadeset i tri godine. Gentilicij *Seccius* je keltskoga porijekla, nije osobito čest, potvrđen je nekoliko puta u Galiji Belgici, Germanijama, Narbonskoj Galiji i Britaniji.⁸ U Dalmaciji je tijekom ranoga principata ograničen gotovo isključivo na koloniju Ekvum (*Aequum*) gdje su Sekciji bili jedna od vodećih porodica što pokazuju natpisi njihovih visokih gradskih dužnosnika i nekoliko oslobođenika.⁹ U Saloni su zabilježeni na dva natpisa. Na sarkofagu iz 3. stoljeća komemorator je Sekcija Silvija,¹⁰ vrlo vjerojatno porijeklom iz Ekva,¹¹ što se smije pretpostaviti i za oslobođenika Sekcija Korinta iz kasnoga principata.¹² Kognomen *Secundinus* vrlo je čest; više od stotinu i deset potvrda je iz Norika, po brojnosti zatim slijede Italija i Narbonska Galija. U Dalmaciji je zabilježen više od pedeset puta, od čega je velika većina iz Salone.¹³ Komemoratorov kognomen *Eutyclus* najčešći je među oslobođeničkom populacijom, u Dalmaciji u kasnome principatu najzastupljeniji je u Saloni.¹⁴ Moglo bi se pretpostaviti da je Eutih bio oslobođenik čemu u prilog govori i to što je za preminuloga Sekundina napisao da je bio njegov patron. Također, kaže da mu je bio i brat što bi moglo odražavati njihovu posebnu bliskost.¹⁵ Jedno od mogućih tumačenja jest da su oni krvna braća i robovi, odnosno da je Sekundin nakon stjecanja slobode dao slobodu svome bratu Eutihu. Upotreba dvočla-

mette decoration on left and right upper sides, between them downward oriented floral decoration consisting of three petals on one side and three petals on other side. Lower section has anchoring peg. Inscription field framed by simple 'S' moulding. Words separated by triangular punctuation marks and carved between ordinate lines. First and eighth lines of inscription carved outside of inscription field. Reduced letter O at end of second line, Y carved with slanted lines exceeding tip of vertical bar in sixth line. Ligatures in third line (ND), fourth line (NN), and sixth line (CH). Inscription reads:

· D · M ·
CN SECCIO
SECVNDIN
DEF · ANN XXIII
5 CN · SECCIVS
EVTYCHYS · PA sic!
TRONO · ET · FRA
TRI · B · M ·

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) // Cn(eio) Seccio / Secundin(o) / def(uncto) ann(orurum) XXIII /⁵ Cn(eius) Seccius / Etych<u=Y>s pa/trono et fra//tri b(ene) m(erenti).*

Commentary: Gneius Seccius Eutyclus erected the stele for his patron and brother Gneius Seccius Secundinus, who died at the age of twenty-three. The gentilicium *Seccius* is Celtic in origin and not particularly common, having been confirmed several times in Gallia Belgica, the Germanias, Gallia Narbonensis and Britannia.⁸ In Dalmatia during the early Principate it was almost exclusively limited to Aequum, where the *Seccii* were one of the leading families, as indicated by inscriptions testifying to high municipal officials and several freedmen with this gentilicium.⁹ It has been recorded in two inscriptions in Salona. On a sarcophagus dated to the 3rd century, the commemorator is *Seccia Silvia*,¹⁰ very likely originally from Aequum,¹¹ which may also be presumed in the case of the freedman *Seccius Corinthus* from the late Principate.¹² The cognomen *Secundinus* was quite common; there are over one hundred and ten confirmations from Noricum, followed in number by Italy and Gallia Narbonensis. It has been recorded over fifty times in Dalmatia, of which the vast majority is from Salona.¹³ The commemorator's cognomen *Eutyclus* was most common among the population of freed persons, and in Dalmatia during the late Principate it was best represented in Salona.¹⁴ *Eutyclus* was presumably a freedman, which would

8 Alföldy 1969, str. 118; OPEL 4, str. 56, *Seccius*.

9 Wilkes 1969, str. 306.

10 EDH HD053942. Oslobođenica Sekcija Silvija spomenuta je na natpisu (CIL 3, 9778) iz Ekva.

11 Kurilić 2006, str. 134, 139. br. 27.

12 *ILluc* 712.

13 Alföldy 1969, str. 118; OPEL 4, str. 58, *Secundinus*.

14 Alföldy 1969, str. 198; OPEL 2, str. 129, *Eutyclus*.

15 Istovjetan odnos prema preminulome potvrđuje natpis iz Etrurije (CIL 11, 1523: *D(is) M(anibus) / Q(uinto) Domitio Cascel/lio Crescenti Domitius Caricus fratri /⁵ et patrono bene / merenti fecit*) i natpis iz Rima (AE 1986, 21: *Dis Manibus / P(ublio) Ambivio Secun[do] / P(ublius) Ambivius Alex[ander] / fratri et patr[ono] /⁵ bene merenti fe[cit] / sibi et suis / et P(ublius) Ambivius Crescen[s]*).

8 Alföldy 1969, p. 118; OPEL 4, p. 56, *Seccius*.

9 Wilkes 1969, p. 306.

10 EDH HD053942. A freedwoman *Seccia Silvia* is mentioned in an inscription (CIL 3, 9778) from Aequum.

11 Kurilić 2006, pp. 134, 139. no. 27.

12 *ILluc* 712.

13 Alföldy 1969, p. 118; OPEL 4, p. 58, *Secundinus*.

14 Alföldy 1969, p. 198; OPEL 2, p. 129, *Eutyclus*.

Sl. 4.
Stela Gaja Julija Ingenua
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 4.
Stele of Gaius Julius Ingenuus
(photo: Jakov Teklić)

noga imenskoga obrasca, izraza *defunctus annorum* i *bene merens* nastanak stela smješta u kasni principat.¹⁶

3. Stela Gaja Julija Ingenua

Inventarni broj AMS 74410. Dimenzije: vis. 61 cm, šir. 42 cm, deb. 9 cm. Visina slova: 2 cm. Materijal: vapnenac. Opis: gornji dio stela ima pseudozabat u čijoj je sredini jednostavan disk, u pseudoakroterijima su trostruke palmete (Sl. 4). Nemažno izveden ukras ostavlja dojam nedovršenosti. Ispod je jednostavnom „S“ profilacijom uokvireno natpisno polje u kojemu je osam redaka natpisa. Natpis je oštećen u prvome i drugome retku, ligatura (ET) je u petome retku, između riječi u trećemu retku su trokutasti znakovi interpunkcije. Natpis glasi:

D [-]
C IVLI[-] [-]N̄GE
NVO · D · M · III
D XXXIII C IVL
5 INGENVS ET C+[-]
VIA FELICLA
PARENTES
INFELICISSIMI

Prijedlog restitucije: *D(is) [M(anibus)] / C(aio) Iuli[o] [I]nge/*

be backed by the fact that he wrote of the deceased Secundinus that he was his patron. Moreover, he stated that the latter was his brother, which may also reflect a particular closeness between them.¹⁵ One of the possible interpretations is that they were brothers by blood and slaves, i.e., that after securing his freedom, Secundinus also granted freedom to his brother Eutyclus. The stele has been dated to the late Principate based on use of the two-part name formula and the expressions *defunctus annorum* and *bene merens*.¹⁶

3. Stele of Gaius Julius Ingenuus

Inventory number AMS 74410. Dimensions: ht. 61 cm, wid. 42 cm, thk. 9 cm. Height of letters: 2 cm. Material: limestone. Description: upper section of stele has pseudo-pediment with simple disk in middle; triple palmettes in pseudo-acroteria (Fig. 4). Shoddily rendered decoration leaves impression of incompleteness. Inscription field below, framed by simple ‘S’ moulding, containing inscription in eight lines. Inscription damaged in first and second lines, ligature (ET) in fifth line, triangular punctuation marks in third line. Inscription reads:

D [-]
C IVLI[-] [-]N̄GE
NVO · D · M · III
D XXXIII C IVL
5 INGENVS ET C+[-]
VIA FELICLA
PARENTES
INFELICISSIMI

Proposed restoration: *D(is) [M(anibus)] / C(aio) Iuli[o] [I]nge/nuo d(functo) m(ensium) III / d(ierum) XXXIII C(aius) Iul(ius) / Ingenu(u)s et Ce(?) [r(?)] / via Felic(u)la / parentes / infelicissimi.*

Commentary: the parents Gaius Julius Ingenuus and Cervia(?) Felicula erected the stele for their son, Gaius Julius Ingenuus, deceased at the age of three months and thirty-three days. The inscription is damaged at the end of the fifth line, where the mother’s gentilicium is carved. After the initial letter (C), a vertical bar is visible, perhaps part of the letter E, and after it there may have been room for another letter. This may be the Italian gentilicium Cervius, confirmed twice in Salona and dated to the late Principate. It was rath-

15 An identical relationship with the deceased is confirmed in an inscription from Etruria (CIL 11, 1523: *D(is) M(anibus) / Q(uito) Domitio Cascel[l]io Crescenti Domi[t]ius Caricus fratri /^s et patrono bene / merenti fecit*) and an inscription from Rome (AÉ 1986, 21: *Dis Manibus / P(ublio) Ambivio Secun[do] / P(ublius) Ambivius Alex[ander] / fratri et patr[ono] /^s bene merenti fe[cit] / sibi et suis / et P(ublius) Ambivius Crescen[s]*).

16 Alföldy 1969, pp. 27, 29, 30.

16 Alföldy 1969, str. 27, 29, 30.

nuo d(functo) m(ensium) III / d(ierum) XXXIII C(aius) lul(ius) / Ingu(u)s et Ce(?) [r(?)] / via Felic(u)la / parentes / infelicissimi.

Komentar: roditelji Gaj Julije Ingenuo i Cervija(?) Felikula postavili su stelu svom sinu, Gaju Juliju Ingenuu, preminulome u dobi od tri mjeseca i trideset i tri dana. Natpis je oštećen na kraju petoga retka gdje je uklesan majčin gentilicij. Nakon početnoga slova (C) vidljiva je okomita hasta, možda dio slova E, poslije je moglo biti mjesta za još jedno slovo. Možda se radi o italskom gentiliciju *Cervius*, potvrđenome dvaput u Saloni tijekom kasnoga principata. U ostalim krajevima Carstva vrlo je rijedak.¹⁷ Njegov kognomen *Felicula* najčešće se javlja u Dalmaciji odakle je dvadeset i pet potvrda, većinom iz kasnoga principata iz Salone.¹⁸ U istome je razdoblju gentilicij *Iulius* u odnosu na ostale dijelove provincije najviše zastupljen u Saloni.¹⁹ Očev i djetetov kognomen *Ingenuus* posvuda je rasprostranjen, a posebno u Italiji, Galiji Belgici i Germaniji, Narbonskoj Galiji, Panoniji. Iz Dalmacije potječe više od dvadeset potvrda, od čega je polovica iz Salone iz kasnoga principata.²⁰ Stela se zbog upotrebe izraza *defunctus annorum* i *infelicissimus* datira u kasni principat.²¹

4. Stela Kludije(?) Dafine(?)

Inventarni broj AMS 74411. Dimenzije: vis. 58 cm, šir. 21 cm, deb. 7 cm. Visina slova: prvi redak 3 cm, drugi i treći redak 2,5 cm, ostali retci 2 cm. Materijal: vapnenac. Opis: u gornjem dijelu stele je trokutasti pseudozabat čiju sredinu ispunjavaju dvije antitetički postavljene palmete sa vrhovima koji se pružaju prema lijevom odnosno desnom kutu (Sl. 5). Jedna palmeta nalazi se u desnom odnosno lijevom pseudoakroteriju. Ispod je natpisno polje sa tri strane omeđeno jednostavno uklesanim crtama. Ligature su u drugom retku (AN), četvrtom retku (AE), jedanaestome retku (NF) i dvanaestome retku (ME). Između riječi u trećem i sedmom retku su trokutasti znakovi interpunkcije. Natpis glasi:

D M	
ALEXAN	
DRIA · CL	
ADIAE DA	sic!
5 FVNNE A	sic!
NIME IN	
NO · CEN	
TI OVE	sic!

er rare in other parts of the Empire.¹⁷ Her cognomen *Felicula* most often appeared in Dalmatia, whence there are twenty-five confirmations, mostly from Salona in the late Principate.¹⁸ During that same period, the gentilicium *Iulius* was mostly represented in Salona in comparison to other parts of the province.¹⁹ The cognomen of both father and son, *Ingenuus*, was universally widespread, particularly in Italy, Gallia Belgica, Germania, Gallia Narbonensis and Pannonia. Over twenty confirmations are from Dalmatia, of which half are from Salona dating to the late Principate.²⁰ The stele has been dated to the late Principate due to use of the expressions *defunctus annorum* and *infelicissimus*.²¹

4. Stele of Claudia(?) Dafina(?)

Inventory number AMS 74411. Dimensions: ht. 58 cm, wid. 21 cm, thk. 7 cm. Height of letters: 3 cm in first line, 2.5 cm in second and third line, 2 cm in remaining lines. Material: limestone. Description: triangular pseudo-pediment in upper section of stele, its middle filled with antithetically placed palmettes with tips extended to left and right corners (Fig. 5). Left and right pseudo-acroteria each contain one palmette. Inscription field framed by simply engraved lines on three sides is below. Ligatures in second (AN), fourth (AE), eleventh (NF) and twelfth lines (ME). Triangular punctuation marks between words in third and seventh lines. Inscription reads:

D M	
ALEXAN	
DRIA · CL	
ADIAE DA	sic!
5 FVNNE A	sic!
NIME IN	
NO · CEN	
TI OVE	sic!
VIXIT A	
10 NOS · V ·	sic!
M · IIII · NFE	sic!
LICISIME	

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) / Alexan/dria Cl/a(u) diae(?) Da/f<i=V>n{n}e a/nim(a)e in/nocen/ti <q=O>u(a)e / vixit a/n(n)os V /^o m(ensium) IIII (i)nfe/licis(s)im(a)e.*

Commentary: the stele was erected by Alexandria, to the innocent soul, Claudia(?)Dafina(?), who died at the age of five

17 Alföldy 1969, str. 75; OPEL 2, str. 51, *Cervius*.

18 Alföldy 1969, str. 202; OPEL 2, str. 137, 138, *Felicula*. Njegovino ime upisano u obliku *Felicla* odnosno bez vokala „u“ čije je ispadanje česta pojava na natpisima, v. Zović 2015, str. 167.

19 Alföldy 1969, str. 31, 32, 34–36.

20 Alföldy 1969, str. 222; OPEL 2, str. 194, *Ingenuus*.

21 Alföldy 1969, str. 29, 30.

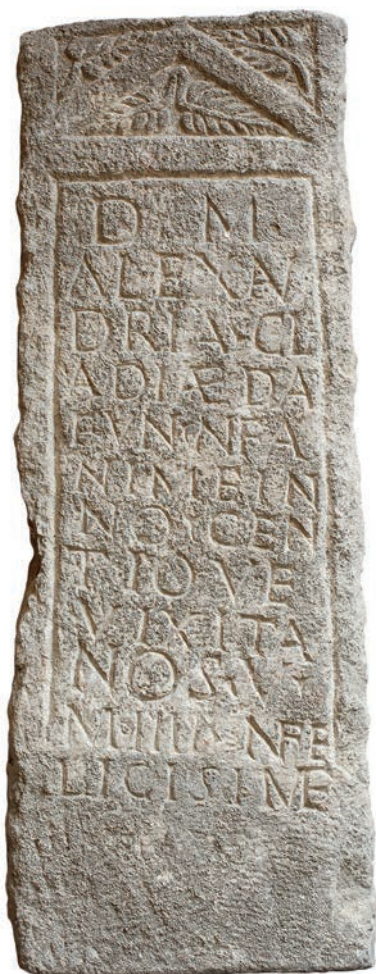
17 Alföldy 1969, p. 75; OPEL 2, p. 51, *Cervius*.

18 Alföldy 1969, p. 202; OPEL 2, pp. 137, 138, *Felicula*. Her name was written in the form ‘Felicla’, i.e., without the vowel ‘u’ which was often dropped in inscriptions, see Zović 2015, p. 167.

19 Alföldy 1969, pp. 31, 32, 34–36.

20 Alföldy 1969, p. 222; OPEL 2, p. 194, *Ingenuus*.

21 Alföldy 1969, pp. 29, 30.

Sl. 5.
Stela Klaudije(?) Dafine(?)
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 5.
Stele of Claudia(?) Dafina(?)
(photo: Jakov Teklić)

VIXIT A
10 NOS · V · sic!
M · IIII · NFE sic!
LICISIME

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) / Alexan/dria Cl/a(u) diae(?) Da/f<i=V>n{n}e a/^snim(a)e in/nocen/ti <q=O>u(a)e / vixit a/n(n)os V /^o m(ensium) IIII (i)nfe/licis(s)im(a)e.*

Komentar: stelu je postavila Aleksandrija, nevinou duši, Klaudiji(?) Dafini(?), preminuloj u dobi od pet godina i četiri mjeseca. Kognomen *Alexandria* grčkoga je porijekla i, za razliku od muške verzije, prilično je rijedak u zapadnim dijelovima Carstva. Većina svih dalmatinskih natpisa, više od deset, sa ovim imenom iz kasnoga principata potječe iz Salone.²² Gentilicij preminule djevojčice mogao bi biti *Claudius* uz uvjet da je klesar ispustio slovo V,²³ kao što je primjerice učinjeno na nat-

years and four months. The cognomen *Alexandria* is Greek in origin and, as opposed to the male version, was rather rare in the western parts of the Empire. Most of all Dalmatian inscriptions, over ten, with this name and dated to the late Principate originated in Salona.²² The deceased girl's gentilicium may have been *Claudius*, insofar as the mason omitted the letter V,²³ which was the case, for example, in the inscription from Rider recorded under *ILluc* 791. However, if the spelling is correct, then this is the exceptionally rare gentilicium *Cladius*, which has not previously been registered in Dalmatia, but has been once in Pannonia.²⁴ Her cognomen *Dafina*, known in several similar variants, is Greek in origin and typical of the freed population, and has been confirmed in Salona in the late Principate only three times.²⁵ Mistakes in the carving of the inscription were made in the placement of the punctuation marks in the middle of the word *inocenti* and in the spelling of the word *infelicissimae*, and the mason's oversight may in fact be the explanation for the mistaken spelling of the deceased girl's unusual – in Salona – cognomen. The expression *anima innocens* has been confirmed on one more Salonitan epitaph.²⁶ The stele has been dated to the late Principate due to use of the expressions *que vixit annos* and *infelicissimus*.²⁷

5. Stele of Flavius Aeglectus

Inventory number AMS 74412. Dimensions: ht. 42 cm, wid. 31 cm, thk. 8 cm. Height of letters: 3 cm in first three lines, 2.5 cm in fourth and fifth lines, 3 cm in sixth line, 2.5 cm in seventh line. Material: limestone. Description: upper right corner of stele broken off at fracture line, lower right corner also battered, so that minor portion of inscription is damaged (Fig. 6). Triangular pseudo-pediment in stele's upper section with rosette in middle whence palmettes extend to each corner. Left and right pseudo-acroteria each contain one palmette. Inscription field bordered by simple frame. Triangular punctuation mark used in first line. Inscription reads:

D · M
FLAVIQ
AEGLECTO
FLAVIVS
5 FELIX

22 Alföldy 1969, p. 146; OPEL 1, pp. 41, 42, *Alexander, Alexandria*.

23 OPEL 2, p. 61, *Cl(a)udius*.

24 OPEL 2, p. 59, *Cladius*.

25 Alföldy 1969, p. 185; OPEL 2, pp. 92, 93, *Daphnis, Daphinus, Dafnus*.

26 CIL 3, 2566: *D(is) M(anibus) // Turpin(ae) ux(ori) / Ter(tius)(?) mar(itus) et / Eut(yches?) fra(ter) pos(uerunt) /^s anim(a)e inno(centi) sit / tibi terra / leht.*

27 Alföldy 1969, p. 29.

22 Alföldy 1969, str. 146; OPEL 1, str. 41, 42, *Alexander, Alexandria*.

23 OPEL 2, str. 61, *Cl(a)udius*.

pisu *ILlug* 791 iz Ridera. Međutim, ako je grafija ispravna radi se o izuzetno rijetkom gentiliciju *Cladius* koji nije evidentiran u Dalmaciji, ali jest jednom u Panoniji.²⁴ Njezin kognomen *Dafine* poznat je u nekoliko sličnih inačica, grčkoga je porijekla i svojstven oslobođeničkoj populaciji, u Saloni je u kasnom principatu potvrđen samo tri puta.²⁵ Pogreške u klesanju natpisa učinjene su u stavljanju znakova interpunkcije usred riječi *inocenti* i grafiji riječi *infelicissimae*, i upravo klesarski lapsus može biti objašnjenje za pogrešno pisanje pokojničinoga, u Saloni ne tako uobičajenoga, kognomena. Izraz *anima innocens* potvrđen je na još jednome salonitanskom epitafu.²⁶ Stela se zbog upotrebe izraza *que vixit annos* i *infelicissimus* datira u kasni principat.²⁷

5. Stela Flavija Eglekta

Inventarni broj AMS 74412. Dimenzije: vis. 42 cm, šir. 31 cm, deb. 8 cm. Visina slova: prva tri retka 3 cm, četvrti i peti redak 2,5 cm, šesti redak 3 cm, sedmi redak 2,5 cm. Materijal: vapnenac. Opis: gornji desni kut stele presječen je crtom loma, otučen je i desni donji kut stele zbog čega je stradao manji dio natpisa (Sl. 6). U gornjem dijelu stele je trokutasti pseudozabat u čijoj je sredini rozeta iz koje se prema kutovima pruža po jedna palmeta. U lijevom i desnom pseudoakroteriju smještena je po jedna palmeta. Natpisno polje omeđeno je jednostavnim okvirom. Trokutasti znak interpunkcije upotrijebljen je u prvom retku. Natpis glasi:

D · M
FLAVIQ
AEGLECTO
FLAVIVS
5 FELIX
SODALI
B [-]

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) / Flavio / Aeglecto / Flavius /⁵ Felix / sodali / b(ene) [m(erenti)]*.

Komentar: Flavije Feliks je postavio stelu svom sudrugu (*sodalis*) Flaviju Eglektu. Gentilicij *Flavius* posvuda je izrazito čest, pa tako i u Dalmaciji, iz Salone potječe više od sedamdeset potvrda. Dio njegovih nositelja bio je orijentalnog porijekla.²⁸ *Felix* je jedan od najčešćih kognomena, posebno među oslobođeničkom populacijom i u Saloni je zabilježen na tride-

Sl. 6.
Stela Flavija Eglekta
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 6.
Stele of Flavius Aeglectus
(photo: Jakov Teklić)

SODALI
B [-]

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) / Flavio / Aeglecto / Flavius /⁵ Felix / sodali / b(ene) [m(erenti)]*.

Commentary: Flavius Felix raised the stela for his companion (*sodalis*) Flavius Aeglectus. The gentilicium *Flavius* was exceptionally widespread everywhere, including Dalmatia, over seventy confirmations are from Salona. Some of these people were Oriental in origin.²⁸ Felix was one of the most common cognomina, particularly among the population of freedmen, and in Salona it has been recorded in roughly thirty inscriptions.²⁹ The cognomen *Aeglectus* has not been confirmed in Dalmatia, but it has been in the form *Eglectus*, once in Britannia and in Gallia Narbonensis and Lugdunensis.³⁰ The noun *sodalis* always indicated a male friend, usually of the same age, and implied the belonging of two men to some male association,³¹ and in this inscription it may be understood as a reflection of the closeness between the deceased man and the commemorator.³² It has been confirmed several times in inscrip-

24 OPEL 2, str. 59, *Cladius*.

25 Alföldy 1969, str. 185; OPEL 2, str. 92, 93, *Daphnis, Daphinus, Dafnus*.

26 CIL 3, 2566: *D(is) M(anibus) // Turpin(ae) ux(ori) / Ter(tius)(?) mar(itus) et / Eut(yches?) fra(ter) pos(uerunt) /⁵ anim(a)e inno(centi) sit / tibi terra / levis*.

27 Alföldy 1969, str. 29.

28 Alföldy 1969, str. 39, 40; OPEL 2, str. 145-147, *Flavius*.

28 Alföldy 1969, pp. 39, 40; OPEL 2, pp. 145-147, *Flavius*.

29 Alföldy 1969, p. 202; OPEL 2, p. 138, *Felix*.

30 OPEL 2, p. 114, *Eglectus*.

31 Armstrong 2013, pp. 64, 65.

32 Kurilić 2010, p. 195 with the sources cited therein.

setak natpisa.²⁹ Kognomen *Aeglectus* nije potvrđen u Dalmaciji, ali jest u obliku *Eglectus* i to jednom u Britaniji, Narbonskoj i Lugdunskoj Galiji.³⁰ Imenica *sodalis* uvijek označava muškog prijatelja, obično iste starosne dobi, i podrazumijeva pripadnost dvojice nekom muškom udruženju,³¹ te bi na ovome natpisu mogla biti shvaćena kao odraz bliskosti između pokojnika i komemoratora.³² U Saloni je nekoliko puta potvrđena na natpisima, jednom u kontekstu pripadnosti vojnoj postrojbi i jednom skupini gladijatora.³³ Stela se zbog upotrebe dvočlanog imenskog obrasca i izraza *bene merens* datira u kasni principat.³⁴

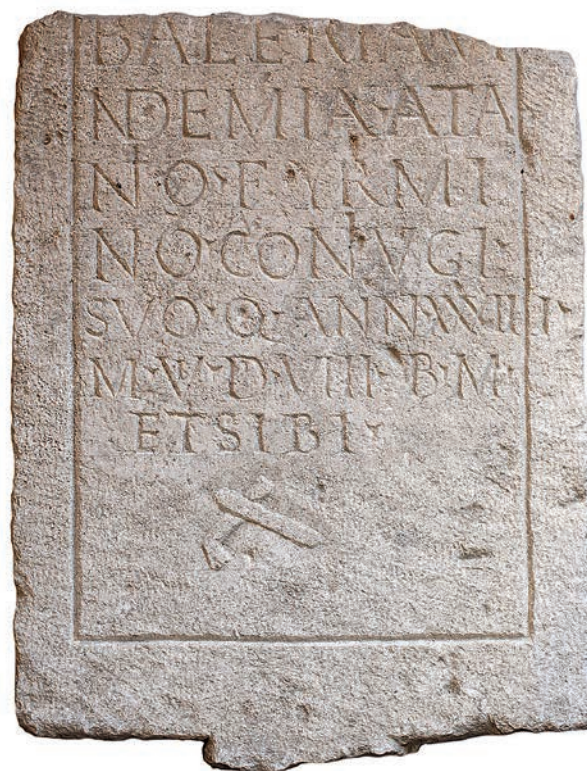
6. Stela Valerije Vindemije i Atanija Firmina

Inventarni broj AMS 74413. Dimenzije: vis. 51 cm, šir. 38 cm, deb. 8 cm. Visina slova: drugi, treći i četvrti redak 3 cm, peti, šesti i sedmi redak 2,5 cm. Materijal: vapnenac. Opis: oštećenje gornjega dijela stele zahvatilo je i gornji dio slova prvoga retka (Sl. 7). U donjem dijelu sačuvan je ostatak klina za uglavljivanje. Natpisno polje omeđeno je jednostavno uklesanim okvirom. Riječi su odvojene trokutastim znakovima interpunkcije. U donjem dijelu natpisnoga polja uklesana je ascija. Ligature su u drugom retku (*ND*), trećem retku (*NI*), četvrtom retku (*NI*). Na kraju petoga retka broj *I* uklesan je izvan natpisnog polja, na početku šestoga retka slovo *I* je smanjeno uklesano u slovo *V*. Natpis glasi:

[---]
BALERIA · VI sic!
NDEMIA · ATA
NIO · FYRMI sic!
NO · CONIVGI ·
5 SVO · Q · ANN · XXXIII ·
M · VI · D · VIII · B · M ·
ET SIBI ·
(ascia)

Prijedlog restitucije: [D(is) M(anibus)] / <V=B>aleria Vi/ndemia Ata/nio F<i=Y>rmi/5no coniugi / suo q(ui vixit) ann(os) XXXIII / m(enses) VI d(ierum) VIII b(ene) m(erenti) / et sibi.

Komentar: Valerija Vindemija postavila je stelu sebi i svom suprugu Ataniju Firminu koji je živio trideset i tri godine, šest mjeseci i osam dana. U prvome je retku slovo *B* upisano umjesto slova *V* što je primjer tzv. betacizma kao jedne od manifestacija vulgarnoga latinитета.³⁵ Gentilicij *Valerius* najčešći

Sl. 7.
Stela Valerije Vindemije i
Atanija Firmina (foto: Jakov
Teklić)

Fig. 7.
Stele of Valeria Vindemia and
Atanius Firminus (photo: Jak-
ov Teklić)

tions from Salona, once in the context of common membership in a military unit and once in a group of gladiators.³³ The stele has been dated to the late Principate due to use of the two-part name formula and the expression *bene merens*.³⁴

6. Stele of Valeria Vindemia and Atanius Firminus

Inventory number AMS 74413. Dimensions: ht. 51 cm, wid. 38 cm, thk. 8 cm. Height of letters: 3 cm in second, third and fourth lines, 2.5 cm in fifth, sixth and seventh lines. Material: limestone. Description: damage to upper section of stele encompasses upper part of letters in first line (Fig. 7). The remains of an anchoring peg have been preserved on the lower section. The inscription field is bordered by a simple carved frame. The words are separated by triangular punctuation marks. Ascias carved at lower part of inscription field. Ligatures in second (*ND*), third (*NI*), and fourth (*NI*) lines. At end of fifth line number *I* carved outside of inscription field, at beginning of sixth line letter *I* reduced and carved into letter *V*. Inscription reads:

29 Alföldy 1969, str. 202; OPEL 2, str. 138, *Felix*.

30 OPEL 2, str. 114, *Eglectus*.

31 Armstrong 2013, str. 64, 65.

32 Kurilić 2010, str. 195 sa citiranom literaturom.

33 AÉ 1994, 1358; *ILLug* 2617.

34 Alföldy 1969, str. 27, 29.

35 Skok 1915, str. 50, 51; Zović 2015, str. 191.

33 AÉ 1994, 1358; *ILLug* 2617.

34 Alföldy 1969, pp. 27, 29.

je necarski gentilicij i obilato zastupljen na salonitanskim natpisima.³⁶ Kognomen *Vindemius* sa nekoliko je primjera potvrđen isključivo u Dalmaciji od čega ih je većina iz Salone.³⁷ U europskom dijelu Carstva gentilicij *Atanius* poznat je u Rimu i južnoj Italiji, zabilježen je i u Grčkoj, a jedina dalmatinska potvrda je *CIL* 3, 2191 iz Salone.³⁸ Kognomen je posvuda rasprostranjen, najviše u Italiji, iz Dalmacije je više od dvadeset potvrda od kojih su gotovo sve iz kasnoga principata, i to većinom iz Salone i okolice.³⁹ Stela se zbog upotrebe dvočlanog imenskog obrasca, izraza *qui vixit annos, menses, dierum* i *bene merens* datira u kasni principat.⁴⁰

7. Stela Papirije Klementile

Inventarni broj AMS 74414. Dimenzije: vis. 39 cm, šir. 36 cm, deb. 7 cm. Visina slova: prvi redak 2,5 cm, drugi i treći redak 3,5 cm, četvrti i peti redak 3 cm. Materijal: vapnenac. Opis: uništen je donji dio stele zbog čega natpis nije cjelovito očuvan (Sl. 8). U gornjem dijelu stele je trokutasti pseudozabat u čijoj je sredini četverolisna rozeta iz koje se prema kutovima pruža po jedna palmeta. Lijevo i desno pseudoakroterij ukrašeni su palmetama. Prvi redak natpisa uklesan je na letvici iznad natpisnoga polja. Riječi su odvojene trokutastim znakovima interpunkcije i uklesane između ordinacijskih crta. Ligature su u trećem retku (*ME*, *NT*), četvrtom retku (*AE*). Natpis glasi:

D · M
PAPIRIAE
CLEMENTIL
LAE · DEF · A · VI
5 PAPIRII · CLE
[---]+++ EṬ
[---]

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) / Papiriae / Clementil/ lae def(unctae) a(nnorum) VI /^s Papirii Cle/[mens(?) ---] et(?) / [---]*.

Komentar: stela je postavljena Papiriji Klementili preminuloj su dobi od šest godina. U petome retku je nominativ množine gentilicija *Papirius* što znači da su njezini komemoratori bile najmanje dvije osobe sa ovim gentilicijem. *Papirius* je pedesetak puta potvrđen u Italiji nakon koje slijedi Dalmacija sa dvadesetak potvrda. U Saloni je u kasnom principatu zabilježen desetak puta.⁴¹ Od tri dalmatinske potvrde pokojničino-ga kognomena *Clementilla* u kasnome principatu dvije su iz Sa-

[---]
BALERĬA · V! sic!
NDEMIA · ATA
NIO · FYRMI sic!
NO · CONIVGI ·
5 SVO · Q · ANN · XXXIII ·
M · VI · D · VIII · B · M ·
ET SIBI ·
(*ascia*)

Proposed restoration: *[D(is) M(anibus)] / <V=B>aleria Vi/ ndemia Ata/nio F<i=Y>rmi/^sno coniugi / suo q(ui vixit) ann(os) XXXIII / m(enses) VI d(ierum) VIII b(ene) m(erenti) / et sibi.*

Commentary: Valeria Vindemia erected the stele for herself and her spouse Atanius Firminus, who lived for thirty-three years, six months and eight days. In the first line the letter B was written instead of the letter V, which is an example of so-called betacism as a manifestation of Vulgar Latin.³⁵ The gentilicium Valerius was the most common non-imperial gentilicium and abundantly represented in Salonitan inscriptions.³⁶ The cognomen Vindemius has been confirmed exclusively in Dalmatia with several examples, of which the majority hails from Salona.³⁷ In the European portion of the Empire, the gentilicium Atanius was known in Rome and southern Italy, and has been recorded in Greece, while the sole Dalmatian confirmation has been registered in *CIL* 3, 2191 from Salona.³⁸ The cognomen was universally widespread, mostly in Italy, while over twenty confirmations are from Dalmatia, virtually all of them dating to the late Principate, and mostly from Salona and its environs.³⁹ The stele has been dated to the late Principate due to use of the two-part name formula and the expressions *qui vixit annos, menses, dierum* and *bene merens*.⁴⁰

7. Stele of Papiria Clementilla

Inventory number AMS 74414. Dimensions: ht. 39 cm, wid. 36 cm, thk. 7 cm. Height of letters: 2.5 cm in first line, 3.5 cm in second and third lines, 3 cm in fourth and fifth lines. Material: limestone. Description: lower section of stele destroyed, so inscription not entirely preserved (Fig. 8). Triangular pseudo-pediment in stele's upper section with four-petal rosette in middle, whence palmettes extend toward each corner. Left and right pseudo-acroteria decorated by palmettes. First line of inscription carved on batten above inscription field. Words

36 Alföldy 1969, str. 131; *OPEL* 4, str. 143-146, *Valerius*.

37 Alföldy 1969, str. 328, 329; *OPEL* 4, str. 171, *Vindemius*.

38 Alföldy 1969, str. 63; *OPEL* 1, str. 82, *Atanius*; v. kratku napomenu Solin 2003, str. 278.

39 Alföldy 1969, str. 204; *OPEL* 2, str. 142, *Firminus*.

40 Alföldy 1969, str. 27, 29, 30.

41 Alföldy 1969, str. 107; *OPEL* 3, str. 123, *Papirius*.

35 Skok 1915, pp. 50, 51; Zović 2015, p. 191.

36 Alföldy 1969, p. 131; *OPEL* 4, str. 143-146, *Valerius*.

37 Alföldy 1969, pp. 328, 329; *OPEL* 4, p. 171, *Vindemius*.

38 Alföldy 1969, p. 63; *OPEL* 1, p. 82, *Atanius*; see the brief note in Solin 2003, p. 278.

39 Alföldy 1969, p. 204; *OPEL* 2, p. 142, *Firminus*.

40 Alföldy 1969, pp. 27, 29, 30.

Sl. 8.
Stela Papirije Klementile
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 8.
Stele of Papiria Clementilla
(photo: Jakov Teklić)

lone.⁴² Stela se zbog upotrebe dvočlanog imenskog obrasca i izraza *defunctus* datira u kasni principat.⁴³

8. Verekundova stela

Inventarni broj AMS 74415. Dimenzije: vis. 32 cm, šir. 37 cm, deb. 8 cm. Visina slova: prvi i drugi redak 4 cm, drugi i treći redak 3,5cm. Materijal: vapnenac. Opis: nedostaje donja polovica stela zbog čega natpis nije cjelovito očuvan (Sl. 9). Na lijevoj i desnoj strani gornjeg dijela stela je ukras od trostrukih palmeta između kojih je prema gore okrenuta cvjetna čaška. Trokutasti znakovi interpunkcije dvaput su pogrešno upotrijebljeni između slova pokojnikova imena. Natpis je uklesan u jednostavnom okviru i glasi:

D M
VE·RECV
N·DO · DE
FVNCȚO

5 [---]

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) / Verecu/ndo de/functo* /⁵ [---].

Komentar: pokojnikov kognomen *Verecundus* vrlo je čest u keltskim i germanskim dijelovima Carstva. Za razliku od ranoga principata, u Dalmaciji je tijekom kasnoga principata puno

separated by triangular punctuation marks and carved between ordinate lines. Ligatures in third (*ME*, *NT*) and fourth lines (*AE*). Inscription reads:

D · M
PAPIRIAE
CLEMENTIL
LAE · DEF · A · VI
5 PAPIRII · CLE
[---]+++ ET
[---]

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) / Papiriae / Clementil/lae def(unctae) a(nnorum) VI /⁵ Papirii Cle/[mens(?) ---] et(?) / [---]*.

Commentary: the stele was erected for Papiria Clementilla, who died at six years of age. The gentilicium *Papirius* written in the nominative plural in the fifth line means that her commemorators were at least two persons with this gentilicium. *Papirius* has been confirmed in Italy approximately fifty times, followed by Dalmatia with about twenty confirmations. It has been recorded approximately ten times in Salona during the late Principate.⁴¹ Out of three Dalmatian confirmations of the deceased woman's cognomen *Clementilla* dating to the late Principate, two are from Salona.⁴² The stele has been dated to the late Principate due to use of the two-part name formula and the expression *defunctus*.⁴³

8. Stele of Verecundus

Inventory number AMS 74415. Dimensions: ht. 32 cm, wid. 37 cm, thk. 8 cm. Height of letters: 4 cm in first and second lines, 3.5cm in second and third lines. Material: limestone. Description: lower half of stele missing, so inscription not entirely preserved (Fig. 9). Stele is decorated on left and right upper sides by triple palmettes with upturned floral calyx between them. Triangular punctuation marks incorrectly used twice between letters of deceased person's name. Inscription carved inside simple frame and reads:

D M
VE·RECV
N·DO · DE
FVNCȚO

5 [---]

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) / Verecu/ndo de/functo* /⁵ [---].

Commentary: the cognomen of the deceased, *Verecundus*, was quite common in the Celtic and Germanic parts of the

42 Alföldy 1969, str. 178.

43 Alföldy 1969, str. 27, 30.

41 Alföldy 1969, p. 107; OPEL 3, p. 123, *Papirius*.

42 Alföldy 1969, p. 178.

43 Alföldy 1969, pp. 27, 30.

Sl. 9.
Verekundova stela
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 9.
Stele of Verecundus
(photo: Jakov Teklić)

Sl. 10.
Tercijev nadgrobni natpis
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 10.
Gravestone inscription of
Tertius (photo: Jakov Teklić)

češći, u Saloni potvrđen sa nekoliko primjera.⁴⁴ Stela se zbog upotrebe izraza *defunctus* datira u kasni principat.⁴⁵

9. Ulomak Tercijevog nadgrobnog natpisa

Inventarni broj AMS 74416. Dimenzije: vis. 13 cm, šir. 22 cm, deb. 2 cm. Visina slova: 3 cm. Materijal: vapnenac. Opis: sačuvan je gornji lijevi dio stele (Sl. 10). Slova su u prvom retku odvojena trokutastim znakom interpunkcije i uklesana između ordinacijskih crta. Natpis glasi:

D · M
TERTIŪ [---]
[---]

Prijedlog restitucije: *D(is) M(anibus) / Tertio / [---]*.

Komentar: pokojnikov kognomen *Tertius* posvuda je čest, u Dalmaciji potvrđen više od četrdeset puta, posebno među autohtonim stanovništvom. U ranome principatu u Saloni je evidentiran tri puta, u kasnome principatu više od dvadeset puta.⁴⁶ Natpis je uklesan na običnoj ploči koja najvjerojatnije nije imala ukras što govori da spomenik nije bio skupocjen, a pokojnikovo imenovanje samo kognomenom moglo bi govoriti u prilog pretpostavci da je pripadao robovskoj populaciji.⁴⁷ Stela

Empire. In contrast to the early Principate, in Dalmatia during the late Principate it was far more common, and confirmed in Salona with several examples.⁴⁴ Due to use of the term *defunctus*, the stele has been dated to the late Principate.⁴⁵

9. Fragment of gravestone inscription dedicated to Tertius

Inventory number AMS 74416. Dimensions: ht. 13 cm, wid. 22 cm, thk. 2 cm. Height of letters: 3 cm. Material: limestone. Description: preserved upper left section of stele (Fig. 10). Letters in first line separated by triangular punctuation marks and carved between ordinate lines. Inscription reads:

D · M
TERTIŪ [---]
[---]

Proposed restoration: *D(is) M(anibus) / Tertio / [---]*.

Commentary: the deceased man's cognomen *Tertius* was universally common, confirmed in Dalmatia over forty times, particularly among the indigenous population. It has been recorded three times in Salona in the early Principate, and over twenty times in the late Principate.⁴⁶ The inscription was carved onto an ordinary slab which likely did not have any decoration, indicating that the monument was not expensive, and simply the deceased man's naming by use of his cognomen alone may back the assumption that he had belonged to

44 Alföldy 1969, str. 324; OPEL 4, str. 157, 158, *Verecundus*.

45 Alföldy 1969, str. 30.

46 Alföldy 1969, str. 307, 308; OPEL 4, str. 114, 115, *Tertius*.

47 Za primjere salonitanskih natpisa iz kasnoga principata sa invokacijom Manima poslije koje slijedi kognomen roba u dativu, v. CIL 3, 2137; 2171; 2267; 2315; 2333; za ostale natpise v. Alföldy 1961, str. 147-149.

44 Alföldy 1969, p. 324; OPEL 4, pp. 157, 158, *Verecundus*.

45 Alföldy 1969, p. 30.

46 Alföldy 1969, pp. 307, 308; OPEL 4, pp. 114, 115, *Tertius*.

Sl. 11.
Ulomak stele
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 11.
Stele fragment
(photo: Jakov Teklić)

Sl. 12.
Ulomak akroterija sa ženskim
portretom
(foto: Jakov Teklić)

Fig. 12.
Acroterion fragment con-
taining woman's portrait
(photo: Jakov Teklić)

se zbog upotrebe skraćene formulacije *D(is) M(anibus)* datira u 2. ili 3. stoljeće.⁴⁸

10. Ulomak stele

Inventarni broj AMS 74417. Dimenzije: vis. 34 cm, šir. 39 cm, deb. 7 cm. Visina slova je 3,5 cm. Materijal: vapnenac. Opis: sačuvan je donji desni dio stele sa većim dijelom klina za usađivanje (Sl. 11). Natpisno polje uokvireno je jednostavnom „S“ profilacijom. Sačuvani su ostatci zadnjih dvaju redaka natpisa koji glase:

[---]
[---]R[---]
[---]+IT

Prijedlog restitucije: [---]R[---] / [--- *posu*]it.

Komentar: stela se prema svojem dimenzijama, obliku i općem arheološkom kontekstu datira u kasni principat.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Tijekom arheoloških istraživanja na mjestu stambene zgrade u Ulici Petra Krešimira IV. u Solinu 1989. otkriven je dio salonitanske tzv. Jugoistočne nekropole sa 183 groba. Nađeno je deset stela datiranih u vrijeme kasnoga principata i ulomak akroterija sa ženskim portretom iz zadnje četvrtine 2. stoljeća.

the enslaved population.⁴⁷ Use of the abbreviated formulation *D(is) M(anibus)* dates the gravestone to the 2nd or 3rd century.⁴⁸

10. Stele fragment

Inventory number AMS 74417. Dimensions: ht. 34 cm, wid. 39 cm, thk. 7 cm. Height of letters: 3.5 cm. Material: limestone. Description: lower right section of stele preserved with most of peg fastening (Fig. 11). Inscription field framed by simple 'S' moulding. Final two lines of inscription preserved, which read:

[---]
[---]R[---]
[---]+IT

Proposed restoration: [---]R[---] / [--- *posu*]it.

Commentary: the stele has been dated to the late Principate based on its dimensions, shape and general archaeological context.

CONCLUDING REMARKS

During rescue archaeological excavations conducted at the location of residential buildings in Petra Krešimira IV street in

48 Alföldy 1969, str. 29.

47 For examples of Salonitan inscriptions from the late Principate containing the invocation to the Manes gods followed by the cognomen of a slave in the dative case, see *CIL* 3, 2137; 2171; 2267; 2315; 2333; for other inscriptions, see Alföldy 1961, pp. 147-149.

48 Alföldy 1969, p. 29.

Pet stela cjelovito je sačuvano (kat. br. 1-5), jednoj najvjerojatnije nedostaje samo invokacija bogovima Manima (kat. br. 6), na tri su sačuvana imena pokojnika (kat. br. 7-9), jedna je sačuvala samo dva slova posljednjega retka (kat. br. 10). Natpisi sadrže imena šesnaest osoba (kat. br. 1-6, 8, 9) i još najmanje dviju osoba čija su imena navedena nakon njihovoga gentilicija u pluralu (kat. br. 7).

Četiri stele pokojnicima su postavili najbliži članovi njihovih obitelji. Titula(?) je komemorirala svoju dvadesetsedmogodišnju kćerku Terenciju Kvintinu (kat. br. 1). Njihovi kognomeni upućuju na porijeklo iz Narbonske Galije. Roditelji Gaj Julije Ingenio i Cervija(?) Felikula postavili su stelu svojemu tromjesečnome sinu Gaju Juliju Ingenu (kat. br. 3). Otac je vjerojatno potomak lokalnih Julijevaca, a majka nosi vrlo rijedak italski gentilicij. Šestogodišnju Papiriju Klementilu komemorirala su najmanje dva člana njezine obitelji (kat. br. 7). Također je riječ o nositeljima italskoga gentilicija. Valerija Vindemija postavila je stelu svojemu suprugu Ataniju Firminu (kat. br. 6) preminulome u dobi od trideset i tri godine, šest mjeseci i osam dana. Njezin kognomen ukazuje na dalmatinsko porijeklo, suprug je tek drugi epigrafski potvrđen nositelj italskog gentilicija *Atanius* u provinciji. Na tri je natpisa nemoguće odrediti karakter odnosa između komemoratora i pokojnika. Aleksandrija je postavila stelu Klaudiji(?) Dafini(?) (kat. br. 4), djevojčici od pet godina i četiri mjeseca. Karakteristike imena govore da su potjecale iz provincija na Istoku. Gnej Sekcije Eutih komemorirao je dvadesettrogodišnjega Gneja Sekcija Sekundina (kat. br. 2) navodeći da mu je bio patron i brat (*patronus et frater*) što nesumnjivo govori o njihovoj posebnoj bliskosti. Možda su obojica bili robovi, te je Sekundin nakon stjecanja slobode oslobodio svoga brata Eutiha. Flavije Feliks podigao je stelu Flaviju Eglektu (kat. br. 5) oslovljavajući ga imenicom *sodalis* što vjerojatno označava njihovu pripadnost nekom udruženju. Pokojnikov kognomen nije potvrđen u Dalmaciji nego samo u Britaniji, Narbonskoj i Lugdunskoj Galiji što bi moglo uvjerljivo ukazivati na njegovo porijeklo iz tih dijelova Carstva. Kognomen *Felix* karakterističan je za oslobođeničku populaciju. Možda su obojica bili bivši robovi koji su slobodu stekli od nekoga tko je imao gentilicij *Flavius*. Fragmenti dviju stela sačuvali su samo imena pokojnika. To su Verekundo (kat. br. 8) i Tercije (kat. br. 9) koji su imenovani samo kognomenima pa bi jedno od tumačenja moglo biti da su pripadali robovskoj populaciji. Šest natpisa sadrži podatke o godinama života preminulih osoba. Troje su vrlo mala djeca (tri mjeseca i tridesettri dana; pet godina i četiri mjeseca; šest godina), a troje mlade odrasle osobe (dvadesettri godine; dvadesetsedam godina; tridesettri godine, šest mjeseci i osam dana).

Nema sumnje da je ovome dijelu nekropole pripadalo devet stela i ulomak akroterija sa portretom koji su otkriveni nešto sjevernije tijekom građevinskih radova 1995. i 1996. Njihov izvorni položaj bio je uz antičku komunikaciju Salona-Epetij čiji pravac najvjerojatnije slijedi današnja Ulica Petra Krešimira IV. Uspoređujući obje skupine nalaza očigledno je da ih povezu-

Solin in 1989, a part of the so-called South-east Necropolis of Salona containing 183 graves was discovered. Nine stelae dated to the period of the late Principate and an acroterion fragment with a woman's portrait dated to the final quarter of the 2nd century were found. Five stelae are entirely preserved (cat. no. 1-5), one is probably missing the invocation to the Manes gods (cat. no. 6), the names of the deceased are preserved on three (cat. no. 7-9), and one only has two letters from the final line on it (cat. no. 10). The inscriptions contain the names of sixteen persons (cat. no. 1-6, 8, 9) and at least two more persons whose names were placed after their gentilicium in the plural form (cat. no. 7).

Four stelae were erected for the deceased by members of their immediate families. Titulla(?) commemorated her twenty-seven year-old daughter Terentia Quintina (cat. no. 1). Their cognomina indicate that they had originally come from Gallia Narbonensis. The parents Gaius Julius Ingenius and Cervia(?) Felicula raised a stele for their three-month old son Gaius Julius Ingenius (cat. no. 3). The father was probably a descendent of the local Julians, while the mother bore a rather rare Italic gentilicium. Six year-old Papiria Clementilla was commemorated by at least two members of her family (cat. no. 7), who also bore an Italic gentilicium. Valeria Vindemija erected a stele for her spouse Atanius Firminus (cat. no. 6), who died at the age of thirty-three, six months and eight days. Her cognomen indicates a Dalmatian origin, while her husband is only the second epigraphically confirmed bearer of the Italic gentilicium Atanius in the province. The character of the relationship between the commemorator and the deceased is impossible to ascertain in three of the inscriptions. Alexandria erected a stele for Claudia(?) Dafina(?) (cat. no. 4), a girl aged five years and four months. The features of the names indicate that they originally came from provinces in the Orient. Gneius Seccius Eutychnus commemorated the twenty-three year-old Gneius Seccius Secundinus (cat. no. 2), stating that the latter was his patron and brother (*patronus et frater*), which undoubtedly speaks to a particularly close relationship. They may have both been slaves, and Secundinus had liberated his brother Eutychnus after securing his own freedom. Flavius Felix raised a stele for Flavius Aeglectus (cat. no. 5), referring to him with the noun *sodalis*, which probably indicates that they had both belonged to some association. The cognomen of the deceased has not been confirmed in Dalmatia, but rather only in Britannia and Gallia Narbonensis and Lugdunensis, which may rather persuasively indicate their origin in these parts of the Empire. The cognomen Felix was typical of freedmen. Perhaps both had been slaves who were granted their freedom by someone with the gentilicium Flavius. The fragments of two stelae only preserve the names of the deceased. These are Verecundus (cat. no. 8) and Tertius (cat. no. 9), who were only designated by their cognomina, so one interpretation could be that they were from the slave population. Six inscriptions contain information on the years of life of the deceased individ-

je datacija u vrijeme između sredine 2. i sredine 3. stoljeća i da u njima kao nadgrobnni spomenici dominiraju jednostavne nearhitektonske stele. Nalaz poklopca sarkofaga sa muškim portretom u akroteriju, kao i portretna stela Sempronije Kvarte, govore da je dio nekropole prema cesti imao luksuznije spomenike što neizravno upućuje i na bogatiji imovinski status njihovih vlasnika. Ipak, da su i u južnom dijelu nekropole, očigledno dalje od antičke komunikacije, u posljednjoj četvrtini 2. stoljeća također postojali luksuzniji ukopi pokazuje nalaz akroterija poklopca sarkofaga sa ženskim portretom. Natpisi na stelama su jednostavno oblikovani od imena pokojnika i komemoratora za koje se prema onomastičkoj analizi smije pretpostavljati o njihovome porijeklu i društvenome statusu. U sjevernome dijelu nekropole pokojnici su većinom potjecali iz istočnoga Mediterana, izravno su potvrđeni i robovi za razliku od južnoga dijela gdje su ukopi pripadali isključivo civilima od kojih su neki vjerojatno bili oslobođenici, za tri osobe smije se pretpostaviti orijentalno porijeklo, iz keltskih provincija na zapadu vjerojatno su potjecale još tri osobe, a ostale su iz Salone i njezine šire okolice. Kolikogod natpisi iz sjevernoga dijela potvrđuju stariju pretpostavku o pokapanju grekofonske populacije, toliko ovi novoobjavljeni to opovrgavaju pokazujući da nekropola ne smije biti shvaćena kao isključivo grekofonsko groblje kako je to ranije kazao D. Maršić. Ipak, to još uvijek ne mora puno značiti jer bi za takve tvrdnje trebalo provesti cjelovitu analizu svih ovdje ranije pronađenih natpisa imajući na umu i to da je veći dio južnoga trakta nekropole devastiran prije istraživanja 1989. kao i da su samo neki dijelovi mogli biti rezervirani za ukop osoba orijentalnog porijekla. Takva analiza bi trebala, uz ostale rezultate, odgovoriti i na pitanje imovinskog statusa ovdje pokapanih Salonitanaca iako bi se prema kazivanju J. Mardešić smjelo kazati da materijal iz grobova datiranih između sredine 2. i sredine 3. stoljeća nije luksuzan, posebice kada ga se usporedi sa istovremenim materijalom iz tzv. Zapadne nekropole. Niti jedan od ovih natpisa iz razdoblja kasnoga principata ne govori da su na njima spomenute osobe obavljale neke upravne, vjerske ili vojne dužnosti što zajedno sa karakteristikama velike većine otkrivenih nadgrobnih spomenika ukazuje na pretpostavku da nije bila riječ o imućnim osobama iz visokih društvenih krugova.

uals. Three were very small children (three months and thirty-three days; five years and four months; six months), while three were younger adults (twenty-three years; twenty-seven years; thirty-three years, six months and eight days).

There is no doubt that the nine stelae and acroterion fragment with a portrait that were discovered somewhat farther north during construction works in 1995 and 1996 came from this part of the necropolis. Their original location was adjacent to the Roman-era road from Salona to Epetium, which most likely followed the same route as today's Petra Krešimira IV street. A comparison of both groups of finds shows that they are linked by dating between the mid-2nd and mid-3rd centuries and that simple non-architectural stelae predominate among them. The find of a sarcophagus lid with a man's portrait in an acroterion, like the portrait stele of Sempronia Quarta, indicate that the section of the necropolis near the road had more luxurious monuments, which indirectly suggests the greater wealth of their owners. Nevertheless, the existence of more luxurious burials in the southern section of the necropolis – obviously farther from the Roman-era transit route – in the final quarter of the 2nd century is reflected in the discovery of an acroterion on a sarcophagus lid with a woman's portrait. The inscriptions on the stelae are simply formulated with the names and the deceased and commemorators, and onomastic analysis allows for assumptions about their origin and social status. The deceased in the northern section of the necropolis mostly came from the eastern Mediterranean, and slaves have also been directly confirmed, as opposed to the southern section, where the burials belonged exclusively to civilians, of whom some were probably freedmen; it may be assumed that three persons were Oriental in origin, three more were probably from the Celtic provinces in the west, while the remainder were from Salona and its wider vicinity. As much as the inscriptions from the northern section confirmed the older hypothesis on the burial of the Grecophone population, so too do the newly published inscriptions refute it, showing that the necropolis may not be seen as an exclusively Grecophone cemetery as stated earlier by D. Maršić. Even so, this need not signify much, because such assertions would require a comprehensive analysis of all inscriptions found here earlier, keeping in mind that most of the southern tract of the necropolis was devastated prior to excavations in 1989, and that some parts may have been reserved for the interment of persons of Oriental origin. Such an analysis should, in conjunction with other results, provide an answer to the question of the financial status of the Salonitans buried here, even though it may be stated – in line with Mardešić's account – that the goods from the graves dated between the mid-2nd and mid-3rd centuries were not luxury, particularly when compared to contemporaneous materials from the so-called Western Necropolis. Not one of these inscriptions dated to the late Principate indicates that the persons mentioned on them performed some administrative, religious or military duty, which together with

the features of the vast majority of discovered gravestones point to the hypothesis that these were not wealthy individuals from higher social circles.

SKRAĆENICE / ABBREVIATIONS

- AAASH – Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest.
- AÉ – Anneé épigraphique, Paris.
- CIL – *Corpus Inscriptionum Latinarum*, Berlin.
- EDH – Epigraphische Datenbank Heidelberg
- ILlUG – Anna et Jaro Šašel, *Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt* (Situla 5, Ljubljana, 1963); *Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt* (Situla 19, Ljubljana, 1978); *Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt* (Situla 25, Ljubljana, 1986).
- OA – Opuscula Archaeologica, Zagreb.
- OPEL 1 – *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, vol. I: Aba-Byanus*, ex materia ab András Mócsy, Reinhardo Feldmann, Elisabetha Marton et Mária Szilágyi collecta, composuit et correxit Barnabás Lőrincz, Budapest 2005.
- OPEL 2 – *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, vol. II: Cabalicius-Ixus*, ex materia ab András Mócsy, Reinhardo Feldmann, Elisabetha Marton et Mária Szilágyi collecta, composuit et correxit Barnabás Lőrincz, Wien 1999.
- OPEL 3 – *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, vol. III: Labareus-Pythea*, ex materia ab András Mócsy, Reinhardo Feldmann, Elisabetha Marton et Mária Szilágyi collecta, composuit et correxit Barnabás Lőrincz, Wien 2000.
- OPEL 4 – *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum, vol. IV: Qvadratia-Zvres*, ex materia ab András Mócsy, Reinhardo Feldmann, Elisabetha Marton et Mária Szilágyi collecta, composuit et correxit Barnabás Lőrincz, Wien, 2002.
- RFFZd – Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti, Zadar.
- VAHD – Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Split.

BIBLIOGRAFIJA / BIBLIOGRAPHIE

- Alföldy 1961**
G. Alföldy, *Die Sklaverei in Dalmatien zur Zeit des Prinzipats*, AAASH 9, 1961, 121-151.
- Alföldy 1969**
G. Alföldy, *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg 1969.
- Armstrong 2013**
J. Armstrong, "Bands of Brothers": Warfare and Fraternity in Early Rome, *Journal of Ancient History* 1, 2013, 53-69.
- Cambi 2000**
N. Cambi, *Imago animi*, Split 2000.
- Kurilić 2006**
A. Kurilić, *Recent epigraphic finds from the Roman province of Dalmatia*, in: D. Davison - V. Gaffney - E. Marin (eds.), *Dalmatia. Research in the Roman Province 1970-2001. Papers in honour of J. J. Wilkes* Oxford 2006, 133-147.
- Kurilić 2010**
A. Kurilić, *Komemoratori i pokojnici s liburnskih cipusa: tko su, što su i odakle su?*, *Asseria* 8, Zadar 2010, 131-274.
- Mardešić 2003**
J. Mardešić, *Salonitanske nekropole*, OA 27, 2003, 503-511.
- Mardešić 2002**
J. Mardešić, *Istraživanja u Saloni od 1970. do 2000. godine*, in: E. Marin (ed.), *Longae Saloniae*, Split 2002, 107-114.
- Maršić 1997**
D. Maršić, *Novi nadgrobnni natpisi s južnoistočne salonitanske nekropole*, RFFZd 35 (22) (1995-1996), Zadar 1997, 101-128.
- Skok 1915**
P. Skok, *Pojave vulgarno-latinskoga jezika na natpisima rimske provincije Dalmacije*, Zagreb 1915.
- Solin 2003**
H. Solin, *Inscriptiones Graecae. Volumen XII, fasciculus 6: Inscriptiones Chii et Sami cum Corassii Icariaque. Pars I: Inscriptiones Sami insulae. Decreta; epistulae, sententiae, edicta imperatoria; leges; catalogi; tituli Atheniensium; tituli honorarii; tituli operum publicorum; inscriptiones ararum*. Edidit Klaus Hallof. Gualterus de Gruyter, Berolini – Novi Eboraci 2000.; *Pars II: Inscriptiones Sami insulae. Dedicaciones; tituli sepulcrales, tituli christiani, Byzantini, Iudaei; varia; tituli graphio incisi; incerta; tituli alieni. Inscriptiones Corassiarum*. Edidit Klaus Hallof. *Inscriptiones Icariae insulae*. Edidit Angelus P. Matthaiou. Ibid. 2003. Heikki Solin (prikaz), *Arctos* 37, 2003, 276-278.
- Wilkes 1969**
J. J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969.
- Zović 2015**
V. Zović, *Vulgarni latinitet na natpisima rimske provincije Dalmacije*, VAHD 108, Split 2015, 157-222.